

Honismeret – honvédelem

A társadalom hazafiságának elmélyítése mozgalmunk alapvető érteime, célja, feladata.

A honismereti mozgalom széles nemzeti bázisa, tevékenységének jellege, kialakulása és jelene egyaránt elválaszthatatlan az igaz hazafiság tudatos vállalásától. A népet és a hazát szolgáló munkánk szilárdan összekapcsolódik történelmi utunk, erők tényszerű ismeretével, országunk védelmének minőségével. Mikként nemzeti tudatunknak kiemelkedő alkotóeleme a honvédelmi eszme -- honismereti-helytörténci mozgalmunknak is fontos vonulata, honvédelmi hagyományainak gyűjtése, ápolása, védelmi érdekeink alapos értése és jó szolgálata.

Ma, amikor mozgalmunk magasabb osztályba lépésének, új minőségi igények jelentkezésének, a történelmi propaganda széles körű kibontakozásának, új, érdeklődő, aktív generációk munkába állásának korát éljük, eredményeink, értékeink megtartásának és gyarapításának határozott szükséglete a honvédelmet szolgáló tevékenységünk tapasztalatainknak tételes áttekintése. Meg kell kezdenünk a számvetést. Hatalmas anyag van a birtokunkban hadtörténelmünk egyes fejezeteiből, emlékhelyekről, fegyverekről, szokásokról, személyekről. Rendszerezni kell értékeinket, emlékeinket. Berajzolni a fehér foltokat. A régmúlttal illetően éppen úgy, mint a fegyveres magyar antifasiszta ellenállás egyes részleteit: a demokratikus nemzeti hadsereg debreceni és jászberényi hadosztályai, a náci hadigépezet elleni küzdelemben közvetlenül részt vett vasútépítő dandár, a fiatal magyar határőrség, a fegyveres erők egyes városaink és falvaink politikai, gazdasági, kulturális életében betöltött kiemelkedő szerepe tekintetében. A fontos értékgyűjtő, -mentő, -ismertető munka megszervezte folyik. Mind jobban beérnek a feltételei, hogy szervezettebben és céltudatosabban lépjünk előre.

Mozgalmunkban és egész társadalmi közvéleményünkben kedvezőek a feltételek. A szocialista hazáért, a nép szorgalmas munkájával létrehozott vívmányokért érzett büszkeség és felelősség társadalmi méretű.

Az utóbbi években a közoktatásban, a közművelődésben – az egész társadalmunkat átfogó népfrontmozgalmi munkában helyet kap a honvédelmi felkészítés. Értőbben, pontosabban, meggyőzőbben szólunk a haza fegyveres megvédelmezésének szükségességéről. A honvédelmi nevelés hazánk valamennyi állami és társadalmi szervezetének együttes feladata. Dolgunk pontosabb megfogalmazása aktivizáló hatással lehet egész mozgalmunkra, a munkánkat segítő szervekkel történő magasabb minőségű gyakorlati együttműködésre.

A „hogyan, merre tovább” kérdések sokaságából két kulcsszót kell kiemelnünk: az összehangoltságot és a hatékonyságot.

Számításba kell vennünk, hogy hazánkban mind nagyobb számban lépnek katonasorba azok a fiatalok, akiknél a szülőknek sincs személyes élményük a háború megpróbáltatásairól. A honvédelmi nevelés szempontjából is számolnunk kell azzal, hogy a fiatalok gondolkodását, magatartását a családban ért hatások határozzák meg alapvetően. Ezek eltérőek is lehetnek. Mást tud, mást tart a katonaeletéről a katonaviselt apa és mást az édesanya.

A fiúk egészséges szülői nevelésének elemi feltétele a családok helyes tájékoztatása. Ezt a törekvést segíti, ha a városban, faluban, munkahelyen minél többen tudnak a helyi katonaemlékekről, a környék kiemelkedő katonai személyiségeiről, a katonák mai életéről. Egy ilyen, elkezdődött munkának az eredménye, hogy mind kevesebb családban él az elriasztás a régi, rossz emlékü élmények alapján.

Számottevően segítheti mozgalmunk az iskolai honvédelmi nevelést. Segíthetjük a laktanya- és csapatmúzeum-látogatások szervezését, kezdeményezhetjük helyi katonai emlékművek építési krónikájának, a felszabadulás hadi eseményeinek összegyűjtését stb.

Alig található hazánkban olyan település, amely történelmének egyik vagy a másik korszakában ne kapcsolódott volna hadtörténelmünkhez.

A honismereti mozgalom hatékony propagandistája, népszerűsítője lehet a honvédelmi eszmét szolgáló jó könyveknek, térképeknek, gyűjteményeknek. A honismereti gyűjtő- és rendszerezőmunka számára is fontos segítséget jelentenek a Zrínyi Katonai Kiadó által közreadott a hadtudomány klasszikusainak művei. A hadtörténet témakörében kiemelkedő vállalkozás volt a Nagy Honvédő háború története, valamint a A második világháború története című, a Szovjetunióban kiadott 12 kötetes sorozat megjelentése.

A haza múltjának, a nép életének hiteles megismerése – a sok egyéb mellett – mindenekelőtt olvasást jelent, a rendelkezésre álló dokumentumok, tanulmányok, összegzések ismeretét. Ennek érdekében pedig a történelmi olvasmányok népszerűsítését, az érdeklődés szüntelen ébren tartását. Nagy jelentőségű, hogy a tárgyban a nagy összefoglaló munkák mellett számos értékes monográfia is napvilágot látott, így A Magyar Néphadsereg története, az Antifasiszta Magyar katonai hagyományok, a mohácsi csata, A rozgonyi csata, A Vártörténet című sorozat – hogy csak néhányat említsünk.

A legjobb magyar katonaszemélyeknek állítanak emléket az Így élt sorozat egyes kötetei. (Zrínyi, Rákóczi, Vak Botyán, Stromfeld.)

Értékes segítői lehetnek mozgalmunknak az utóbbi időben nagy számban megjelenő memoárok, visszaemlékezések. Ezek nem csupán a jobb történelmi eligazodást szolgálják, de megannyi ötletet, konkrét témát nyújtanak a helyi gyűjtőmunka számára is. Fehér Lajos Így történt, Bárczy János Zuhanóugrás, Kádár Gyula A Ludovikától Sopronkőhídig című visszaemlékezésében ezernyi olyan részlet található, amelyeket mozgalmunk elemi kötelessége tovább kutatni, a tudomány számára elérhetővé tenni. A huszonnegyedik órájában vagyunk azon pesti bérházak megszólatatásában, amelyek 1944 őzén a fővárosban bujkáló hetven ezer magyar katonaszökevényt elrejtették.

Mozgalmunk és a múzeumok igitestvérek. Munkánk minősége szoros kölcsönhatásban van múzeumi kultúránkkal. Erősíti azt, és táplálkozik abból. Múzeumaink nemcsak arra alkalmasak, hogy a hazafiság koronként változó tartalmát és kifejeződési formáit a történelmi valóságnak megfelelően mutassák be, de arra is, hogy ezen belül megjelenítsék a honvédelem eszmei-politikai kritériumát, sőt a hadászati mint tudományt is.

A honismereti-helytörténeti társadalmi mozgalom hazánkban széles és elismert keretét adja a hazafias, honvédelmi nevelésnek is. Eredményeink birtokában, a munkánkat övező bizalom felelősségével kell tovább tanulmányoznunk, miként léphetünk előre a fiatalok honvédelmi tudatát hatékonyabban segítő akciók, táborok, kirándulások, gyűjtőutak szervezésében, a tanítók, krónikárok, klubvezetők munkájának érdemibb módszertani segítségével.

Örvendetes, hogy mozgalmunk hangsúlyos közreműködésével, a történelem más ágaival párhuzamosan elkészült az egyes megyék hadtörténete. Több helyütt megtörtént a katonahagyományok feldolgozása. Most a további részletek feltárásán túl, a rendelkezésre álló anyag széles körű közkinccsé tétele a legfontosabb feladatunk.

A katonahagyományok ápolása elsődlegesen a hazafias nevelés érzelmi elemeinek elmélyítését szolgálja. Feladatunk, hogy a helyi hadtörténeti emlékek ápolása még teljesebben beépüljön a honismereti klubok és körök munkájába. A legendákat, a tévhiteteket és az illúziókat csak a tényekkel lehet száműzni. A leegyszerűsítést éppen úgy, miként a túlzó nemzeti büszkeséget. Hogy történelmünk során milyen volt a magyar katona? Olyan, amilyen a háború célja! Igaz ügyért mindig kész volt hősie harcra, a helytállásra. És ha becsapták, az meglátszott a harc milyenségén is. Erre is példa történelmünk!

A honismereti mozgalom igazi rangját, legfőbb értékét életközelsége adja. Semmi sem idegenebb tőle mint az öncélúság, az elvont búvárkodás. Eredményeinket kiállítások, előadások, publikációk ezreivel tárjuk a lakosság elé.

Nagyobb hozzáértéssel szerkesztett, szebben kivitelezett, jobb propagandával kísért kiállításokat kell szerveznünk, akár egy legkisebb faluban is. Hangsúlyozom, gondosabb, esztétikusabb, élvezetesebb – nem pedig költségesebb, flancosabb vagy hivalkodóbb kiállításokat.

Ez vonatkozik a kiadványokra is. Mindent nem kell, nem lehet kinyomtatni, díszkötésben terjeszteni. Ami érték, ami segít, ami előrevisz, arra mindig is volt pénz. És mértéktartó, jó beosztás mellett lesz is.

Látni kell azonban azt is, hogy az emberi szó semmivel sem pótolható. Beszélgetni kell a hazáról, életünkről, utunkról – százszor és ezerszer, a gyerekeinkkel és apáinkkal is. Jó érzéssel állapíthatjuk meg, hogy a helyi katonahagyományok ápolásában, az emlékművek, ellenállási emlékhelyek gondozásában éljenek a fiatalok. A mi dolgunk, hogy még teljesebben megismerkedjenek egy-egy szobor, épület, emléktábla történetével, jelentőségével.

A művelődésszociológia időszeri feladata lehet a magyar műemléki kultúra mai jellemzőinek gondos elemzése is.

A huszadik század utolsó éveit a világméretű turizmus korszakát is jelentik. Évente kilenc-tíz millió magyar állampolgár utazik az ország határain túlra vagy a haza más tájaira. Milliók keresik fel történelmi tájainkat, emlékhelyeinket. Végig kell gondolnunk, hogy az egyes útvonalak, kiadványok, idegenforgalmi programok, ismertetőik, előadások, plakátok a legjobban szolgálják-e népünk történelmi gondolkodásának, nemzeti önismeretének, hazaszeretetének és nemzetköziségének elmélyítését.

Nem hagyhatjuk figyelmen kívül a hazafiság, az internacionalizmus, a forradalmiság értelmezésében helyenként jelentkező bizonytalanságokat. Igazságok keverednek hibás, rossz hallomásokkal, nézetekkel. A honismereti mozgalom, emlékeink, történelmi értékeink itt és most felmutatása, munkánk konkrétsága talán mindennél többet segít a hazafias nevelés helyenkénti elvontságának, általánosságainak leküzdésében.

Az utóbbi időben számottevően kiszélesedett, magasabb színvonalra emelkedett a honismereti mozgalom propagandája, javult munkánk sajtója. A tömegtájékoztatási eszközökkel, a hírügynökséggel, alapokkal, rádióval és a televízióval az élő, jó kapcsolat nagy segítség számunkra.

Pontos érdekünk annak támogatása, hogy a honismereti gyűjtő- és feldolgozóunka – ezen belül katonatörténetünk – legújabb eredményei gyorsan, hitelesen jussanak el a sajtóhoz. A magunk eszközeivel hátrabban kezdeményezzük a honvédelmi, katonapolitikai-történeti témák feldolgozását. Rajtunk is múlik, hogy milyen gyakorisággal jelennek meg lapjainkban, folyóiratainkban a haladó katonahagyományok ápolását célzó tanulmányok, a hadtörténeti és hadtudományi kutatások eredményeit bemutató ismeretterjesztő anyagok.

Indokolt, hogy az eddiginél is céltudatosabban, szervezettebben számoljunk a Néphadseregben, a határőrségnél, a munkásőrségnél, a rendőrségnél, tűzoltóságnál folyó magas színvonalú alakulattörténeti kutatótevékenységgel, a krónikáirással, a dokumentumok, tárgyi emlékek gyűjtésével, a csapatmúzeumok gyűjteményivel.

A mainál jobban kell kamatoztatnunk azt az értékes személyi és tárgyi segítséget, amit mozgalmunk kap a fegyveres erők és testületek tagjaitól, tisztoktól, katonáktól.

A hon tényszerű ismeretétől elválaszthatatlan a mai valóság ismerete. A múlt értékeinek feltárását szolgáló munkánk hitelét a mátt bemutató tevékenységünk milyensége adja. Mozgalmunk szocialista céljaink, a gazdasági és kulturális építés eredményeinek bemutatásával társadalmi méretekben válthatja ki a feladatokkal való azonosulást, cselekvőkészséget. Ha a nép ismeri, becsüli, támogatja az ország céljait, törekvéseit, akkor értékeli a vívmányokat, kész az áldozatvállalásra, a haza védelmére.

A szocialista hazafiság a szocialista tudat része. A honvédelmi nevelést a szocialista nemzeti tudat fejlesztése révén kell hatékonyabbá tenni. Mozgalmunk eszközeivel is hangsúlyozzuk, hogy nemzeti fejlődésünknek egész történelmünk során alapvető feltétele volt a béke. Kiadványaink, rendezvényeink kiállításaink még jobban erősítsék a rendszertünk, igazunk, erők iránti hitet és bizalmat, járuljon hozzá, hogy a felnövekvő nemzedékek teljesebb ismeretekkel rendelkezzenek fegyveres erőink életéről.

Az illetékes szervekkel való tartalmasabb együttműködés, új erők bevonása, tevékenységünk általános korszerűsítése útján járuljunk hozzá, hogy múltunk - benne közelmúltunk - történelmi eredményeinek méltó megünneplését szolgálja eredményesebben az ifjúság, de egész népünk hazafias, honvédelmi nevelését. Szóljunk többet történelmünk progresszív eseményeiről, azokról a hősi tettekről, amelyek például szolgálhatnak újabb generációinknak.

Kapjon nagyobb figyelmet a példaképek kialakítása, Konferenciáinkon, eszmecsereinken, intenzívebben kell vizsgálunk, miként tudjuk az iskolában folyó honvédelmi nevelést konkrétan segíteni, hogyan tudunk az oktatás módszertanának, dokumentumainak, szemléltetőanyagainak, egyetemes szellemének fejlesztéséhez jobban hozzájárulni. Legyünk aktív partnerek a munka alaposabb társadalmi egyeztetését, összehangolását szolgáló kezdeményezésekhez. Javasataink, feltárt értékeink, az új tények, összehangolások, dokumentumok ösztönző, előrevivő hatással lehetnek az irodalomra, filmművészetre, a múzeumi életre, a kiállítási politikára. Segítsük elő, hogy a múzeumok kiállítási programjában legyen tolyamatosan jelen a szocialista hazafiság, az internacionalizmus és a honvédelem eszméje. Vállaljunk részt a honvédelmi nevelést szolgáló színvonalas dokumentum- és fotókiállítások szervezésében.

Szükséges, hogy a mainál jobban, behatóbban ismerjük a baráti országok testvérmozgalmainak hasonló irányú tevékenységét. Alkotóbban hasznosítsuk tapasztalatainkat.

Amikor a honvédelmi tudat össztársadalmi összefüggéseit hangsúlyozzuk - egyben azt is mondjuk, hogy tovább kell lépünk a haladó katonai hagyományokat, honvédelmi emlékeket gyűjtő barátaink körének szélesítésében. Értékes segítséget kaphatunk a határőröktől, tűzoltó-alakulatoktól, kiegészítő parancsnokságoktól, MHSZ-kluboktól. Fontos érdekünk, hogy a haza védelmének gondolatait jobban bevigyük szakköreinkben, találkozóink tematikájába.

A honismereti mozgalom sajátos eszközeivel segítsük elő a világ, benne hazánk jobb értését, az erőviszonyok alaposabb ismeretét. Nem kampányra buzdítunk, hanem a honismeret, a hagyományápolás összetettebb értelmezésére. Izgalmas gyűjtőmunka lehet a katonadalok, indulók, alakulati szokások, gyakorlóterek, katonautak, a felszabadítási harcok, sorozások, leszerelések, tisztavatások történetének mozgalmi eszközökkel történő feldolgozása.

A hatékonyság legfőbb tényezője itt is a konkrétság. Mozgalmunk szinte páratlan lehetőségeket nyújt a haza helybeni megelégséhez. A népfrontmozgalmat az utóbbi évtizedben sokoldalú együttműködés, széles körű kapcsolat köti össze fegyveres erőinkkel. Dolgunk e kapcsolat fejlődésének, állomásainak, tényeinek pontos összegyűjtése, megörökítése. Mindez felveti azt az igényt, hogy szervezettebben foglalkozzunk mozgalomtörténeti (béke és barátsági, szolidaritási) emlékeink gyűjtésével is. Céljainkat jó tapasztalatokra, számottevő eredményekre építhetjük.